IMAGINEA MEDIA A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI – GRUP CU RISC DE INCLUZIUNE SOCIALĂ

Ludmila RUSNAC
CZU: 659.3:364-056.26 lrusnac@gmail.com

Mass-media manifestă două tipuri de atitudine față de grupurile sociale cu risc de incluziune: *incluzivă* și *excluzivă*. Atitudinea incluzivă vizează suportul mass-media în promovarea diversității sociale, adoptarea unei politici nondiscriminatorii față de anumite grupuri sociale, cum ar fi persoanele cu dizabilități, iar atitudinea excluzivă se referă la evitatarea de a aborda subiectele despre persoanele cu nevoi speciale, perpetuarea prejudecăților și stereotipurilor existente la nivel de societate și nonvalorizarea acestui grup social dezavantajat. Ca rezultat, aceste persoane sunt marginalizate de către presă. Materiale despre persoanele cu dizabilități apar relativ rar în mass-media, spectrul subiectelor ce reflectă tematica dizabilității se rezumă la mediatizarea evenimentelor curente ce au tangență cu tema (modificări în sistemul de pensii, evenimente culturale, infracțiuni), sau informarea despre acte legislative sau normative care vizează această categorie de persoane. De regulă, informațiile sunt prezentate în știri și reportaje, practic lipsesc materiale în care subiectele să fie tratate în profunzime, de aceea publicul și societatea, în general, cunoaște foarte puțin despre viața persoanelor cu dizabilități, despre politicile în acest domeniu, despre problemele cu care se confruntă acești oameni.

Pentru a vedea gradul și modalitățile de reflectare în presă a problematicii dizabilității, am supus analizei contentele emise de către portalurile media online: diez.md, deschide.md și realitatea.md și materiale plasate pe site-ul investigații.md în perioada 16.03.2020-16.05.2020. Am urmărit identificarea subiectelor referitoare la tematica dizabilității, analiza materialelor de presă ce vizează incluziunea socială a persoanelor cu nevoi speciale, gestionarea terminologiei utilizate în redactarea materialelor despre persoanele cu dizabilități. În perioada supusă analizei, portalurile media au plasat materiale în care au fost

abordate următoarele subiecte: ziua internațională a persoanelor cu dizabilități; perioada de îngrijire a persoanelor cu dizabilitate severă va fi luată în calcul la pensie; părinții copiilor cu dizabilități pot beneficia de câteva ore de odihnă; dublarea cuantumului alocației sociale pentru persoanele cu dizabilități; persoanele cu dizabilități pot beneficia de 6 mii de lei de la primării; mărirea pensiei de invaliditate; reforma sistemului de pensii; indexarea pensiilor de la 1 aprilie 2020; pensiile vor fi indexate de două ori pe an; ajutor social pentru perioada rece a anului, eveniment caritabil Christmas Quiz; compensații bănești pentru persoanele cu dizabilități de pe urma războiului; asistență telefonică gratuită pentru persoanele cu dizabilități; metoda de votare a persoanelor cu dizabilități mintale; persoanele cu dizabilități motorii vor fi scutite de achitarea plăților vamale la importul autoturismelor; grupuri sportive pentru persoanele cu dizabilități; donații externe pentru îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități; alocațiile sociale de stat pentru copiii cu dizabilități; angajatorii vor primi subvenții de stat pentru angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități; incluziunea școlară a persoanelor cu dizabilități; nereguli în sistemul educațional din școlile auxiliare; nereguli în procesul de acordare a gradului de invaliditate cetățenilor moldoveni.

Marea majoritate a materialelor sunt știri realizate în baza comunicatelor de presă emise de instituțiile avizate, deci fără eforturi suplimentare de a ieși în teritoriu și a descoperi și alte subiecte, poate nu de actualitate imediată, dar importante și ele din perspectiva impactului social. Bunăoară, nu s-a scris nimic despre dificultățile pe care le întâmpină copiii cu dizabilități care frecventează școlile de cultură generală, deoarece majoritatea școlilor nu sunt adaptate la nevoile copiilor cu dizabilități, problemele psihologice cu care se confruntă copiii plasați în școlile auxiliare, despre dificultățile de socializare ale persoanelor cu deficiențe cu ceilalți membri ai comunității, despre gestionarea fondului pentru educația incluzivă, despre protecția de violență și abuz a persoanelor care trăiesc în internatele psihoneurologice ș.a. După cum am putut observa în urma analizei materialelor, vocea, părerea acestor oameni lipsește din sistemul mediatic, fiind nuanțată sporadic, sau în raport cu evenimente

cu context negativ (omor, agresiune fizică, viol, reținere etc.), materiale în care persoana cu dizabilitate apare în calitate de infractor sau victimă. Evident, informațiile sunt prezentate într-o manieră care să incite și chiar să șocheze. Exemplificăm prin câteva titluri de știri: „Invalid fără mâini și picioare este judecat pentru că ar fi bătut doi polițiști”, „Caz nemaiîntâlnit! A înscenat sinuciderea unui bărbat și a agresat sexual un invalid, după ce l-a închis în beci”. Totodată, în urma investigației, am stabilit că numărul de materiale care să vizeze incluziunea socială este infim, fiind identificate următoarele subiecte: „În Moldova a fost achiziționat primul taxi pentru persoane în cărucior”; „Expoziție de promovare a persoanelor cu dizabilități notorii din Republica Moldova”; „Companiile de taxi obligate să aibă în dotare automobile pentru transportarea persoanelor cu dizabilități locomotorii”; „Creșterea accesibilității persoanelor cu dizabilități în spațiile publice”.

Poveștile de viață practic lipsesc, am identificat doar două materiale de acest fel: „Povestea unui activist cu dizabilități din Bender care luptă pentru egalitate” și „A urcat scările în genunchi, până la etajul doi al spitalului, pentru o consultație! Povestea unui invalid de la Orhei”. Totodată, se cere a fi menționat faptul că „atitudinea excluzivă a mediei față de un anumit subiect sau grup social nu se manifestă doar prin articole de presă negative referitoare la subiectul respectiv. Uneori articolele negative la adresa unui subiect sau grup social pot constitui de fapt promovarea unei imagini de tip incluziv” [1]. În calitate de exemplu ne servește materialul de presă „Exilați în școli pentru retardați”, publicat pe investigații.md. Pentru exemplificare am preluat următorul fragment: „Copiii plasați în școlile auxiliare nu sunt ajutați să se dezvolte, să se salveze de retardul mintal, ci sunt lăsați să degradeze, urmând să poarte pentru tot restul vieții stigmatul de debil” [2]. După cum putem remarca, problematica dizabilității este prezentată în context negativ în conținutul acestui material, însă textul în sine promovează incluziunea școlară a copiilor cu dizabilități, unicul material care a abordat acest subiect în perioada investigată.

Noile condiții impun și mijloacelor de informare în masă un efort de adaptare la noua paradigmă de abordare a tematicii dizabilității, or, în acest proces, mass-media deține un rol esențial. Deci nu ne limităm doar

la a cunoaște că astfel de persoane există acolo undeva, dar scriem despre ele și le ajutăm să se integreze în comunitate. Atât media tradițională, cât și cea online trebuie să activeze pe direcția schimbării atitudinii societății față de acest grup social defavorizat și acest deziderat poate fi atins prin aplicarea mai multor politici:

a) extindrea numărului de contente jurnalistice ce abordează tematica dizabilității;

b) diversificarea materialelor jurnalistice ce vizează persoanele cu dizabilități, prin redactarea, alături de știri și reportaje, și a altor tipuri de materiale, ce valorifică în profunzime tema: comentarii, interviuri, povești de viață etc.;

c) valorizarea rolului social al persoanelor cu dizabilități, prin opțiunea de a scrie primordial despre abilitățile acestor persoane;

d) suportul în conştientizarea de către populație a situaţiei în care se află persoanele cu dizabilități;

e) evitarea stigmatizării persoanelor cu diferite tipuri de deficiențe, mai ales a persoanelor cu dizabilități intelectuale (o stare înnăscută), pe care societatea îi consideră bolnavi mintali și față de care manifestă o reticență sporită.

***Referințe*:**

1. Persoanele cu dizabilități nu au nevoie de compasiune în materialele jurnalistice. Cum relatăm corect despre ele. Disponibil: https://mediaforum.md/upload/webinar/ghiduri-profesionalizare/08-indrumar-Natalia-Porubin.pdf Accesat [03.05.2020].
2. Exilați în școli pentru retardați. Disponibil: https://www.investigatii.md/ro/investigatii/drepturile-copilului/exilati-in-scoli-pentru-retardati Accesat [16.04.2020].